

Tóth Csaba PhD
Vadászati Múzeum
Keszthely

A Mennyei Hegyek birodalmában. Tien-san Kirgizisztán 2012.

2012 novemberében- három héttel Hidvégi Béla sikeres nepáli, 5 ezer méteres vadászatát követően- indultunk útnak Tien-sanba, a kirgiz hegyek csodálatos világába. Utunk tervezése a 2011 évi FEHOVÁ-nak kezdődött, ahol a keszthelyi múzeum önálló standján találkoztunk Fenyvesi Norbival, akinek Kirgizisztánban szervezett és kísért vadászatának elképesztően jó minőségű és „vadban

bővelkedő” filmjei nagy hatással voltak Bélára. A találkozást követően a szervezés célegyenesbe ért. Eddigi közös munkánknak köszönhetően bővítette Béla csapatát a - két keszthelyi „Janival”- Róbival és velem.

A hegyi vadászatra való felkészülés részemről-ismerve Béla elvárását- tudatosan és időben elkezdődött. Heti egy nap pihenővel- kezdetben erőltetett menetben, öt kilós hátzissákkal- később futva tettem meg a házunk és a gyenesdiási Berzsenyi- kilátó közti 40 perces hegymenetet. Kitartó munkámmal elértem, hogy az indulás előtti héten mindkét térdszalagom begyulladt a lejtő irányában való megerőltető futástól. Gyógytornász feleségemnek nem kis munkájába került, amíg parti képes állapotba hozott és vállalhattam az utazást. Béla ezalatt a Himalájában ötezer méteres magasságban, bő egyhetes vadászattal meglőtte az uborkafájának- általa már sokat emlegetett- tetejét a Himalájai Tahrt (Hemitragus jemlahicus). Elejtésének hírért első kézből kaptam tőle, így már az új „lakót“ gondolatban be is könyveltem közös múzeumunk szépen gyarapodó leltárába.

Budapestről-Isztambul érintésével- ottani idő szerint/öt óras eltolódással/hajnalban érkeztünk Biskekbe a „Hegyek alatti helyre”, Kirgizisztán fővárosába. Norbival a VIP vendégek részére kijáró váróban találkoztunk, ahol bemutatta negyedik társunkat Zsoltot, aki egy nappal korábban érkezett és így módjában állt egy kicsit belekóstolni a főváros kulturális életének különböző „szegmenseibe”. Mi minden esetre élvezettel hallgattuk beszámolóját, és vele olyan színes egyéniségre akadtunk, aki végig jó és segítőkész társnak bizonyult. A kölcsönös üdvözlések és a szokásos csomagfelvétel után nem késlekedtünk, a szakadó hóban azon

mód csülökre, illetve egy kisbuszra kaptunk és a hajnali derengésben elhagytuk az álmosan ébredező, amúgy az 1990 évektől független köztársaság fővárosát, Biskeket. A ránk váró 11 órás autótút sem árnyékolta be töretlen jókedvünket.

Világosban értük el az enyhén sós vizű Iszik-köl tavat, amely tízszer nagyobb a mi Balatonunknál, és amely az Aral-tó után, Közép-Ázsia második legnagyobb tava. Meleg tónak fordíthatnánk kirgiz nevét, amit azért kapott, mert vízfelülete 1600 méterrel van a tengerszint felett, s a hegyek védelmében sosem fagy be. Varázsa azonban mégsem ebben rejlik! A tó 800 méteres mélységében nyugszik a mesésen gazdag egykori szkíta metropolis, mely a Selyemút egyik fontos megálló helye volt.

A tó közvetlen szélén futó, töredezett aszfaltú egyenesen haladtunk jó 120 km-t, jobbra tőlünk szegényes házak, épp oly szegényes kinézetű lovakkal és birka nyájakkal, amikor kigyönyörködve magunkat hűtlenül faképnél hagytuk mesebeli tavunkat és felkapattunk a hegyek szerpentinjeire. Kacsaringós hegyi utakon haladva az első biztonsági és ellenőrzési pont után nem sokkal gépet cserélünk. A kényelmes kisbuszt egy zárt tizenéves UAZ váltotta, ami hosszú lábaink börtöne, valamint az időnként felsíró üveghangok kíméletlen gazdája volt. Sofőrünkre sem lehetett panaszunk, gondolatban messze jár tőlünk, ennek ellenére a gáz-és fék pedált szenvtelenül kezelte. Kötelességszerűen vezetett át bennünket a 4028 méteres hágón, melyet egy tulipánszerű tábla jelzett, rajta az ákombákom számokkal.

Otthoni indulásunktól számított 31 órás utunk végén, Ó keresztényi türelemmel szemléltük leendő alvóhelyünket, melynek állapotáról csak fénykép beszélhet igazán. Jövőbeni lovaink tulajdonosa, felesége és két éves Hájána kislányuk lakta az egyszobás szegényes házat. A ház egyedüli ágát Béla kapta, melyet „főnöki” eleganciával, ruhástól azonnal birtokba is vett, mi pedig mint a bárányok körülötte a földön vackoltuk be magunkat és hallgattuk a „szószékről” jövő jobbnál jobb történeteit. Béla hazaérkezésünkig, -valamennyiünk elismerését kivívva- tartotta jó formáját, egyedi stílusú humorát és nem utolsósorban türelmét. Megkockáztatom: élvezte az egész utat!

Mivel abban megegyeztünk, hogy vadászat közben nincs egy csepp alkohol sem, ezt szem előtt tartva, azon este megittuk az egész hétre szánt muníciónkat így később egy gonddal kevesebb jutott mindennapjaink megpróbáltatásaiban.

Másnapi három órára ígért lovaglásunk hat órára kerekedett, amit nem bántuk mert csodás helyeken haladtunk a kimondottan kényelmes magas markamrájú nyergekben. Fércmunka lenne a beszámolómban ha nem írnék kirgiz lovainkról néhány sort. Erős testalkatúak, izmos farral, rövid lábszárakkal, de veszettül kemények és fegyelmezettek voltak. Kissé talán lomhák, ha nem hallják a bűvös szót: csú, csúcsú- ami Magyarhonban talán

a gyí-nek felel meg lónyelven, akkor nem igen szedik apró lábaikat. Cérna hangra és pipaszár lábra nem reagálnak-azok a lovasok vigyenek magukkal ostort ha ajánlhatom.

Már kezdődő sötétedésben – 15C körül értük el hegyi hajlékunkat,melynek ablakait-üveg híján- nejlonzsák takarta a kíváncsi szemek elől. 3600 méteren rendezkedtünk be hát így heten mint a gonoszok, a két kirgiz kísérőnkkel kibővülve. Igaz,hogy csak négy ágy volt a valamikor szebb napokat látott faházban, de az ágyat nélkülöző csapattársak szépen elosztottak egymás között: vezetőink nemes egyszerűséggel, úgy ahogy voltak a földre feküdtek, Norbinak pedig egy deszka tákolmány jutott.

Ami füstöt a kályha produkált begyújtáskor, egészen addig amíg át nem melegedett a kémény, no az embert próbáló volt. Fejlámpánk fényénél tértünk nyugovóra valamivel öt óra után, jómagam három nadrágban, két pulóverben, hálósákban és a lódentélikabátommal takarva. Jó ideig attól féltem,reggelre lefagy a hüvelykujjam. Fejet hajtok embereink előtt, akik óránként tettek a tűzre, amitől meleg és még nagyobb füst lett.

Igen biztatóan indult a reggel. Hegyi hajlékunk előtt a szemközti oldalakat távcsövezve, több argali nyáját is láttunk. Kis csapatunk ,barátságot megtartva,két részre szakadt. Mi Bélával argalik után készültünk, Robi és Zsolt a maguk köszálóját kívánták elejteni.

A nap folyamán, bizton állíthatom,hogy 200-250 argalit is láttunk, igaz valamennyi 600 méter feletti távolságon voltak. Két alkalommal, lóról szálva és hosszan cserkelve adódott alkalma Bélának 500 méter körüli távolságból megcélózni argalit, de a meredek 30 feletti szög miatt lehetetlen volt jó lövést elengedni. Egész áldott nap folyamatosan mozgásban voltunk s ugyanez mondható el a nyájakról is. A nap végén lovainkat a tábor felé fordítva ballagtunk,amikor Norbinak köszönhetően tőlünk jobbra, fenn a hegyoldalban egy nagyobb nyáját vettünk észre, közte igen jó kossal. Apró, vérekes szemű helyi vezetőnk is lázba jött és olyan lélegzetelállítóan meredek kőomlásra vitte fel lovainkat, hogy ott valóban elfogott a félsz, elsősorban a tudattól, hogy ennyire örültek vagyunk, felnőtt fejjel? Kirgiz vezetőnk „az öreg“ így hívja Béla, bár nincs még negyven sem, otthonosan mozgott a négyezer méter felett, borsos fizetséget remélve nyaktörő mutatványáért, mi pedig – Béla 76 évesen- holdkórosként követtük birkaláztól cserepes ajkakkal. És Béla fekve, félig csúsztatva visszafelé, meglőtte egy lövéssel a 456 méterre álló kost, amely a lövést követően egy lépést sem tett többé. Lehet ekkora öröme egy hegyi vadásznak 4200 méteren? Ha korábban tették volna fel a kérdést, vakaróznék a helyes válaszon. Most látom, hogy igen. Béla újra gyerek, a hegyek hódítója, férfiember és közben többszörös nagyapa. Kiabáltunk, ugráltunk meséltük mintha most látnánk egymást először. Norbi vette a lövést, költői kifejezéssel zümmögött a kamerája, igaz HD minőséggel! Könyvelhettem Béla múzeumában az újabb „hegyijanit”.

Este, sötétedésben értünk hegyi hajlékunkhoz, és két boldog társunkat két jó ibex mellett találtuk. Határtalan jókedvel vágta egymás szavába. Robinak igazi „repi“ bak állta útját a reggeli indulás tizedik percében, kényelmes golyólövésnyi távolságban. Nem vétett s így azon kevés földink közé íratkozott be, aki a Mennyei Hegyek birodalmában tett szert kőszáli kecskét. Zsolti hosszas mászás és méghosszabb várakozást követően, hitelesen mért 600 méteres távolságról, egy lövéssel pecsételte meg közép-ázsiai ibexe sorsát. Több kecskével nem is volt találkozásuk a nap folyamán. Ez a két bak fogadott bennünket nyakbőrösen, jó méteres, szépen ívelő szarvakkal. A terítékhez hozzákerekítettük Béla argaliját is és bizony igen elégedettek voltunk a nap végeztével.

Béluska argalija friss húst is jelentett konyhánk számára. Norbi olyan staket rittyentett a gerincből a töredezett szélű fehér lavórunkban, hogy egyből kisimultak a hegyen barázdált ráncaink. Hét órakor fejlámpa oltás után nyugovóra tértünk és Bélával még sokáig anekdotáztunk a szépemlékű Nagybereki fácánvadászatról, ahol sok vendége megfordult és jókat vadásztak, nekem pedig első munkahelyem volt a nyolvanas években. Elcsendesedésünket az emeleti „lakónk“ motoszkálása és asztalunkon való megjelenése követte. Rendszerintani besorolását nem tudtuk pontosan megállapítani, de a népes rágcsálók örökké éhes hadát gazdagította. Nem volt válogatós és szemérmes, kiadósan vacsorázott kenyérhéjainkból, kekszeinkből. Néha rávilágított Zsolt barátunk, amire felfutott a padlásra, mintha csak a vacsora áráért szaladt volna fel, úgy ahogy azt a betyár becsület megkívánta volna.

Másnap a főszereplő ismételten és jogosan Béla volt. Olyan nyaktörő helyen ahol még a sokat látott Norbinak is megremegett a horgasina, erős Tien-san argalit hozott terítékre, melynek csigája... incses volt

A kitűzött cél, amiért vagy pontosabban akikért jöttünk, teljesült: a Hume Argali (*Ovis ammon humei*), melyet csak 2003-tól fogadnak el külön alfajként, és csak itt Kirgizisztánban a Niran-folyó jobb oldalán éli mindennapjait, valamint a Tian-Shan Argali (*Ovis ammon karelini*) amely Kína, Kirgizisztán és Kazaksztán hegyeinek a lakója. Utunknak köszönhetően mindkettő rövidesen a keszthelyi vadászati múzeum nagyrabecsültl akói lesznek.

A következő nap az esélytelenek szikláin zajlott. Nem írom le, még szemlesütve sem mondom azt a távolságot, amire a rózsaszín kapucnis helyi vezetőm kiadta a löparancsot. Hosszasan egyeztettünk, hova és mire is szánjam a lövést. Robi becsületére legyen mondva, segített számolni, állítani a céltávcsövet. Eddig jópár helyen jártam már hegyen, zergék után, tettem is hosszú lövést párat, de ez alkalommal három próbálkozás után beszüntettem a tüzelést. Sötétedésre értünk hegyi kalyibánkhoz. Béla ismételten kitett magáért, úgy is mint „Chief“ és úgy is mint vadásztárs: „Csabám maradunk addig, amíg nem sikerül meglőnöd az ibexedet“. Mondhatott volna mást is, vagy bölcsen hallgathatott volna. Nekem jól esett

biztatása, így utólag itthon a meleg szobában talán még jobban értékelem szavait.

Másnapi tervünk az volt, hogy hat órás lovaglással elérve első szállásunkat, terepjáróval tovább utazunk egy biztosabb kecskés helyre. Estig így még egy napom volt próbára tenni vadász szerencsémét. Robival és a kísérőmmel olyan helyre kapattunk fel, hogy lovamnak egyszer csak elkezdett mind a négy lába remegni és egy lépést sem tudott tovább haladni. Jócskán négyezer méter felett jártunk, a kiszemelt kecskenyáj viszont jóval 600 méter távolságra delett. Nem szeretnék senki türelmével visszaélni, rövid leszek, 460 méterről elhibáztam a nagyszarvút. Lógattam az orromat, fájt a térdem, bár így anatómiailag összekeveredve lehet, hogy egy kicsit feljebb fájt, ott a lelkem körül szorított valami.

Sötétedésre mindkét csapatunk szerencsésen elérte az alaptáborunkat, ahonnan a reánk váró 12 órás úttal, visszaindultunk Biskekbe. Maradt időnk ajándékvásárlásra, kiadós ebédre, egy korty „füstösre“ és egy kurta alvásra, majd időben elértük a hajnalban induló gépet. Egy kép most is előttem van Isztanbuli érkezésünk alkalmával: Béla lógó nadrággal, félrecsúszott hátizsákkal és borostásan egy sármos hajléktalan képét formázta. Birka- és kecskelázunk rövid időre alábhagyott, és ha utazásunk esszenciáját kellene megfogalmaznom, könnyű helyzetben lennék, mert Kaan Karakaya Béla Vadászként a csúcsokon című könyvéhez írt soraiban tökéletes pontossággal megtalálható, szakavatott kézből illetve tollból odakanyarítva.